

Rdeča hiša in njen dan

Ljubljana, 13. maja.

»Iz Ljubljane čez Poljane« je prepevala Vida Jerajeva otrokom, zadnja leta pa se mlado in staro ustavlja že kar na Poljanah, kjer se razgleduje na vednega živčava polno poslopje II. drž. realne gimnazije moderno ponosna in bahava sosedna, mestna stanovanjska stavba, ki so ji naši meščani vzdeli kratko ime: Rdeča hiša.

Medtem ko domujejo drugod zasebne stranke, ima na levi strani v prilličju svoje prostore Mestna zastavljalnica. Naj je kriza taka ali taka, v teh prostorih je vedno dovolj prometa. S tem seveda nočemo reči, da ta ustanova ne bi imela posebnih sezon. Takole po pustu, ko začno ljudje v krščanski spokornosti obžalovati svoje grehe, zanese marsikoga v Rdečo hišo in počivajo potem ure in verižice, uhani in zapestnice, srebrno jedilno orodje in take posvetne pohujšljivosti v tišini zastavljalniških skladišč.

Maj otvori sezijo za suknje kakor pozni jesenski oziroma zgodnji zimski meseci sezijo za kolesa. Sicer pa prinese ljudje semkaj »v shrambo« najrazličnejše predmete: preproge, odeje, oblačila, blago in perilo, čevlje in dežnike, fotografske aparate in daljnogleda, samokrese, pisalne in šivalne stroje, sploh vse, kar doma lahko »pogrešajo«, kadar stiska dovolj koščeno potrka na vrata.

Med gosti, ki mimogrede iščejo v Rdeči hiši pomoči, je največ delavskih in uradniških slojev, v splošnem pa lahko rečemo, da so zastopani domala vsi stanovi prelepe bele Ljubljane. Nekdaj so »boljši« krogi smatrali za sramotno, prestopiti prag Mestne zastavljalnice. Takrat so delovale posebne posredovalke in so služili tudi postrežki, ki so za razne »milstvitve« proti majhni odškodnini opravljali to delo. Danes je sramežljivost v Ljubljani precej padla v kurzu in tudi »višji« krogi, tako rekoč »smetana«, kakor se radi izražajo rutinirani novinarji, najrajši opravljajo to delo lastnoročno. Tako človek lahko sreča v tem bridkem svetišču v borne cunjice komaj za silo oblečenega otroka poleg mrkega delavca in elegantne dame, ki skozi puder in pomado zardi, ako sreča tu znanca ali, kar je še hujše, celo znanko. Reporter, ki bi sedel takole na klop ob zadnji steni in si zapisoval imena in bliskovito kratke pogovore, bi lahko pričel izdajati in urejevati in tudi sam pisati novega »Brenčja«, ki bi ga bil rajni Alešovec celo v grobu vesel. Toda pustimo to. Saj je pomlad

in ta čas je treba peti, govoriti o ljubezni in jadikovati o samomorih.

In sploh: danes ima Rdeča hiša svoj dan. Ker je 12. bila nedelja, je dražba premaknjena na nesrečen dan v mesecu. Publika čaka že pred 15. pred vrati. Dopoldne med 10.—11. si je vsakdo lahko ogledal, kaj pride popoldne »na boben«. Nekaj plahih rok še boječe preševa bore dinarje, če bo dovolj, da še v zdajnjem trenutku pred prodajo rešijo svoje malo imetje: Morda je to nekaj rjuh, mogoče le kake hlače, malo prepranih srajc, brisač, vsekakor pa kaj neznatnega, kar pa vendar ljudem v tem trenutku pomeni — premoženje.

Včasih vse štetje ne pomaga nič: dinarjev je premalo in splašene otroške oči skozi solze gledajo, kako moška roka dvigne tisto ubogo premoženje in oznanja izklicateljev sonorni glas:

»6 kosov perila — 30 dinarjev! 30 dinarjev — prvič — drugič in —«

»35.—!«

»40.—!«

»40.—« — »50.—«

Tako gre dalje, včasih prav v smešne višine. ki skoraj dosegajo ceno novih izdelkov po trgovinah. To pa samo včasih in posebno pri perilu. V splošnem so pa cene skromne in dražitelji zmerni. Kolesa, šivalni in pisalni stroji ter sploh predmeti, ki so bili zastavljeni za večje zneske, gredo skoraj redno za izklicni znesek ali pa s prav malenkostnim poviškom v roke kupcev.

Kakor se je krog »oddajajočih« zadnja leta močno razširil in posplošil, tako je tudi krog »prevzemajočih« vedno bolj pester in zanimiv. Akademski čast ni več ovira, da ne bi šel človek dražiti v zastavljalnico, in gospa svetnikova s prav tako iskrim pogledom spremlja potek dražbe kakor skromna branjevka ali stinarica.

V dobri poldrugi uri je vse opravljeno. Kupci sproti odnašajo zavitke in šele v veži presoajo, kako jim je kupčija uspela. Kot pozni odmev slovesnega dne v Rdeči hiši pa bomo vedno kmalu po 12. v mesecu oglase v listih: Novo moško obleko prodam. Dobro ohranjeno žensko kolo prodam. Zaradi selitve prodam itd. itd. — In marsikdo se čudi, kako in odkod imajo ljudje v drugi polovici vsakega meseca toliko na prodaj. I, kako ne bi imeli, ko so pa lahko za mal denar kupili v — Rdeči hiši na Poljanah, kjer prvič, drugič in tretjič vse to obilje rada odda vsakega 12. — Mestna zastavljalnica.